

Nordmøre museum

FORSKNINGSPLAN

2015-2016

Vedtatt av styret i Stiftelsen Nordmøre museum 10. desember 2014

Forskning er kreativ vitenskapelig gransking basert på en avgrenset problemstilling. Gjennom systematisk og etterprøvbart arbeid med å sette sammen brokker av informasjon og innsikt framkommer ny kunnskap og økt viten. Forskere bygger videre på hverandres innsikt, men oppgir alltid referanser.

Statens museumspolitikk likestiller satstingsområdene forvaltning, forskning, formidling og fornying¹, og vi rapporterer årlig på iverksatte aktiviteter og oppnådde mål. Innen forskning skal museene hvert år rapportere om økning i antall ansatte med (første-)konservatorkompetanse og utgitte publikasjoner. Dette blir da sammen med antall iverksatte forskningsprosjekter målbare indikatorer på måloppnåelse.

Forskningsarbeidet på et museum tar tradisjonelt utgangspunkt i gjenstandssamlingen, men vi har også mange andre aktuelle kilder: intervjuer, foto, trykte og upubliserte tekster, SNMs privatarkiv, avisklippsamling, film/video/lydopptakarkiv m.m. Tilsynelatende betydningsløse primærkilder blir meningsbærende når de settes inn i en kontekst. Det er dette som er museumskompetanse.

Innledning: Oppdraget

1. Sitat fra SNMs Strategiplan 2014-2016, vedtatt 4. juni 2014:

Under «grunnleggende verdier»: Troverdighet:

Vi skal gjennom forskning og forvaltning gi grunnlag for en sann og troverdig formidling.

Under «utfordringer i planperioden»: Forskning:

- *Spesialisering: Fokus på spesialiseringsområdene*
- *Samarbeid med andre/større institusjoner*
- *Årbok, andre utgivelser*

Under «tiltak i planperioden»:

Spesialisering 1: Fartøyvern

*Videreutvikle Mellemværftet som fartøyvernsenter/formidlingsarena innen forvaltning, formidling og **forskning***

¹ St.meld. nr. 49 (08/09): Framtidas museum.

Spesialisering 2: Handlingsbåren kunnskap

*Bygningsvern og reparasjon/bygging av tradisjonsbåter ved Husasnotra. Videreutvikle Geitbåtmuseet/Husasnotra som spesialområde for museumshåndverk gjennom bl.a.næmingeordninga innen forvaltning, formidling og **forskning***

Spesialisering 3: Skihistorie

*Utvikle Skimuseet i Rindal som spesialområde innen forvaltning, formidling og **forskning**. Åpning av utstilling 2014.*

Spesialisering 4: Klippfiskhistoria

*Videreutvikle klippfiskhistoria som spesialområde innen forvaltning, formidling og **forskning** i Kristiansund.*

Spesialisering 5: Møter med det moderne

*tema fra omdanning av det gamle bondesamfunnet på Nordmøre- Utvikle utvalgte tema fra omdanning av det norske samfunnet i tre generasjoner fra midt på 1800-tallet fra stabilt bondesamfunn til mekanisering, modernisering og pengehushold som spesialområde innen forvaltning, formidling og **forskning**. Tingvoll (landbruk, handel og industri), Smøla(migrasjon/nasjonsbygging), Aure (fiskerbondekulturen) og Gjemnes (lokalsamfunnet med museumsbarnehage som arena).*

Spesialisering 6: Fosnakultur

*Utvikle Fosnakulturen som spesialområde innen forvaltning, formidling og **forskning** i Kristiansund/Averøy/Eide.*

Spesialisering 7: Britiske lakselorder

*Utvikle temaet Britiske lakselorder som spesialområde innen forvaltning, formidling og **forskning** i Sunndal*

Spesialisering 8: Svinviks arboret

*Utvikle Svinviks arboret som spesialområde innen forvaltning, formidling og **forskning** i Surnadal. Samarbeid og samvirke med Norsk myrmuseum og Philipshagen (Sunndal) vurderes.*

I tillegg kommer spesialiseringene

9: Kunst og kunstnerliv

10. Gjenreisningsbyen

Generelt:

For å oppnå tilfredsstillende forvaltning, formidling og forskning i henhold til egne og nasjonale formål og vilkår er det nødvendig å fokusere på den fjerde F, Fornying, og på organisasjonen vår og de virkemidler vi har til disposisjon for å nå folk.

Immateriell kulturarv:

*Aktiviteter etter målsetninger på den enkelte avdeling. **Forskningsprosjekt** basert på livsløpsintervjuer.*

International Council of Museums (ICOM) er museenes internasjonale organisasjon. ICOMs museumsetiske regelverk vedtatt 1986 og sist revidert 2004 forplikter medlemmene og dermed også SNM. Museumsetikken vi tar del i omfatter forpliktelse til å bevare, fortolke og fremme menneskenes natur- og kulturarv, forvalte samlinger til beste for samfunnsutviklingen, ivareta primærkilder til kunnskapsdannelse, bidra til å verdsette, glede seg over og forstå natur- og kulturarven. Museumsetikken er den del av grunnlaget for museumsreformen i Norge slik det er framstilt bl.a. i Stortingsmelding nr 49 (2008-2009). Derfor er ICOMs museumsetikk også grunnlag for virksomheten i SNM, og dermed grunnlag for SNMs strategi.

2. Sitat fra Kulturdepartementets Tilskotsbrev til Nordmøre museum, for 2014:

Under 2.2. Mål for museumssektoren 2014:

«I Proposisjon 1 til Stortinget (2013-2014) er måla for musea formulerte slik: 3. Forsking. **Forsking** og kunnskapsutvikling er eit naudsynt fagleg grunnlag for innsamling, dokumentasjon og formidling, og skal utviklast ved auka forskningssamarbeid mellom musea og mellom museum og forskningsmiljø.»

Formuleringa er omtrent den samme hvert år. Dette skal vi årlig rapportere om.

3. Stortingsmelding nr 49 (08/09): Framtidas museum, sier om forskning i kap. 12:

Mål: Forskning og kunnskapsutvikling ved museene er et nødvendig faglig grunnlag for innsamling, dokumentasjon og formidling. Et delmål vil være økt forskningssamarbeid, både i museumsnettverket og mellom museene og forskningsmiljøer i kunnskapssektoren.

Blant de ulike institusjonstypene som sammen utgjør kulturarvsfamilien, inntar museene en litt spesiell stilling i den forstand at de har en friere stilling til på selvstendig faglig grunnlag å bestemme hva som skal samles inn. Dette gjelder spesielt museer som arbeider med kunst og nyere kulturhistorisk materiale, slik som tilfellet er for det store flertallet av institusjonene i det nasjonale museumsnettverket. Mens for eksempel Nasjonalbiblioteket og Arkivverket har en innsamlingsaktivitet som helt eller delvis er definert i et lovverk, har museer som arbeider med kunst og nyere kulturhistorisk materiale, stor faglig frihet med hensyn til hva som skal selekteres og tas inn i samlingene. Denne faglige friheten forplikter imidlertid og setter ekstra krav til forskningsbasert innsamlingsaktivitet. De grunnleggende spørsmålene til disse museenes kildemateriale vil alltid være: hvilken ny kunnskap kan erverves og hvilke samfunnspektiver og sammenhenger kan belyses gjennom å ta dette materialet inn i samlingene?

Oppsummering av tiltak (sitatet fortsetter):

- Innenfor rammen av et FOU-program for hele abm-feltet vil det for museenes del være særlig viktig å legge til rette for prosjekter som kan fremme kunnskapsbasert samlingsutvikling.
- Det må legges til rette for samarbeid mellom museene og forskningsmiljøer ved universitet og høyskoler.

- Arbeidet med å utvikle kompetansen innenfor handlingsbåren kunnskap skal styrkes både gjennom Norsk handverksutvikling og faglig museumsnettverk for håndverk.
- I ABM-utviklings kompetanseprogram, skal prosjekter og utvikling innenfor handlingsbåren kunnskap og mangfoldsperspektivet ha en prioritert stilling.

4. Stortingsmelding nr 22 (1999/2000): Kjelder til kunnskap og oppleving

- Forsking i tilknytning til musea skal vera grunnlaget for og stø opp under samlings-, bevarings- og formidlingsarbeidet. (s. 114)
- For å fylle rolla som aktive samfunnsinstitusjonar er det avgjerande viktig at museumsverksemda femner om eller på annan måte knyter an til forskning og forskingsresultat (s.118).

5. Stortingsmelding nr 48 (2002/03): Kulturpolitikk fram mot 2014

- Museenes formidling skal være tuftet på et faglig grunnlag som er etablert gjennom egen forskning.
- Samlingene skal danne grunnlag for kunnskapsproduksjon (s. 183)

Slik løses oppgaven: SNMs Forskningsplan

Forskningsgruppa

SNM har ei egen faggruppe for forskning. Den er redaksjon for årboka og følger opp aktivitetene i planen etter beste evne, f.eks. med forskningsseminar, kurs², rådgivning, egne prosjekter. (Se «eksternt samarbeid»). Forskningsgruppa kan være innholdsleverandør til formidlingsaktiviteter.

Vedlikehold av SNMs privatarkiv, fotosamling, avisklippsamling, film/video/lydopptakarkiv og bibliotek er nødvendige støttefunksjoner.

Fylkessamarbeid

Vi støtter forslaget om at det opprettes et Forskningsutvalg for museene i Møre og Romsdal. Dette organet sørger bl.a. for fagfellevurdring av tekster og annen forskerveiledning. Nordmøre museum vil tilby å administrere arbeidet. Faglige ressurser må hentes inn fra større museer og Høgskoler/Universitet, ved behov. Målet blir å kvalifisere og aktivisere de museumsansatte i fylket som er motivert for forskning, med inspirerende fellessamlinger og «prosjekt-coaching» (mentorering). Felles prosjektsøknader vil lettere få offentlig finansiering.

² Vi hadde vårt første skrivekurs for årboksartikler for museets ansatte 22.9. 2014. Kursholder var Aage Rognsaa.

Forskningsoppgaver eksplisitt nevnt i SNMs strategidokument:

Prosjekter som gjennomføres av de respektive anleggsansvarlige:

Fartøyvern-prosjekter på Mellemværftet

Prosjekt: 1. Skipsdatabasen (Seilskip med tilknytning til Kristiansund og Nordmøre 1760-1940)

2. Foto som kilde til fartøyvern og fartøyhistorie.

3. Gjenstandsanalyse i tverrfaglige miljøer – diskurs i møtet materiell/immateriell kultur

Håndverks-prosjekter innen Geitbåtmuseet/Husasnotra

Prosjekt: Dokumentasjon av geitbåtbygging. (Dersom metodekravet i «handlingsbåren kunnskap» skal være oppfylt, må kunnskapsoverføringa fra mester til svenn løpende dokumenteres av en tredjepart, og dokumentasjonen skal være tilgjengelig på linje med annen forskning.)

Ski-historie-prosjekter på Skimuseet

Prosjekt: Dokumentasjon av NM på ski i Rindal 1979 og andre store skiarrangementer

Klippfisk-historieprosjekter ved avd. Kristiansund (Norsk klippfiskmuseum) (herunder kystkultur generelt)

Prosjekt: div. samarbeid omkring temaet lokal mattradisjon

Studier av **tidlig mekanisering**, modernitet og pengehushold: avd. Tingvoll, Smøla, Aure, Gjemnes.

Prosjekt: Studier i arkivet etter Tingvoll Ullvarefabrikk AS (1898-1967).

Prosjekt: (Norsk myrmuseum); Dokumentasjon av bureising på Frostadheia. Intervju av 2.generasjonsbureisere. Digitalisering av film, bilder og lydopptak.

Fosnakultur/steinalder

Prosjekt: Jegere og sankere på vandring mellom fjord og fjell - Hva forteller funnene om forskjellene i bruk av kysten og fjellet på Nordmøre i tidligmesolittisk tid? (Presentasjon av aktuelle funn fra de forskjellige kommunene, hvordan ble områdene brukt? Generell del + spesifikke tekster om hver kommune. Vandretstilling og bok.)

Britiske lakselorder, avd Sunndal

Prosjekt: I lakselordenes fotspor på Indre Nordmøre. (De mest kjente lakselordene i Driva og Surna, gjenstander fra Åsen og Leikvin. Samarbeid med teaterproduksjonen Lady Arbuthnott. Navn: Sandeman, Phillips, Arbuthnott og Musters).

Svinviks arboret, Prosjekt: Kartlegging og restaurering av frukthagen

Kunst og kunstnerliv

- Under utredning

Gjenreisningsbyen Kristiansund

- Sees i sammenheng med Kristiansunds Historie bd 7 og ny fast utstilling

Immateriell kulturarv, herunder livsløpintervjuer og handlingsbåren kunnskap: Alle prosjekter omfatter vanligvis både materielle og immaterielle forhold (gjenstander og fortelling).

Blant øvrige aktuelle tema kan nevnes:

- Musikktradisjoner, opera
- ”grønn kunnskap”: Myrdyrkingens historie, naturhistorie
- Tekstilkultur (oppbevaring, registrering, magasin)
- Industribygging i Sunndal
- Gjenreisningsarkitektur i Kristiansund
- Fotogransking; teksting og publisering
- Enkeltgjenstander i samlingene, innsamlingsplan
- Lokalhistorie generelt, herunder personalhistorie

Eksternt samarbeid

Samarbeid innen MIMR, Musea i Møre og Romsdal: Det bør opprettes et forskningsutvalg for felles prosjekter og finansieringssøknader, gjerne også en felles forskningskoordinator-stilling.

Samarbeid innen Norges Museumsforbund: Vi har i mange år vært med i Seksjon for industri, kommunikasjon og anlegg (SIKA). Deltakelse i ny seksjon for forskning, som er en videreføring av et tidligere mer uformelt nettverk der vi var blant initiativtakerne. Seksjon for Immateriell kulturarv.

Samarbeid med Mellemværftet Fartøyvernforening om bevaring/videreføring av kunnskap/innsikt/bruk av verft og verftsanlegg, samt veteranfartøy i aktiv bruk.

Samarbeid med forskningsmiljø: Vi har løpende faglig kontakt med Høgskolen i Volda og med mange museum som vi samarbeider med innen de ulike *faglige nasjonale museumsnettverk* der SNM er medlem. Stiftelsen er med i fem nasjonale museumsnettverk: Handverk, Bygningsvern, Lyd/Musikk på museum, Kystkultur og Kulturlandskap.

Samarbeid med Nordmøre Historielag om utgivelser i serien Kildeskrifter fra Nordmøres Historie. Disse er utkommet: Nr 1. (2011): Friderich Wilhelm Thue: Om Christiansunds Kjøbstæd, 1793. Nr 2. (2012): Dr. Ludvig Daae: Bidrag til Christiansunds Historie indtil 1814. Nr 3. (2013): Ole A. Furu: Livserindringer, skrevet 1921-22. Under planlegging: Jacob Tokles Hagedagbok (2015).

Samarbeid med Stiftelsen Maritim Historie Nordmøre om ordning/systematisering av verftsarkiv og bistand til deres bøker om Storvik Mek. Verksted (tilsvarende Trålerbøkene).

Samarbeid med Kristiansund kommune om Kristiansunds historie, bind 7.

Samarbeid med frittstående forfattere som utgir lokalhistorisk litteratur, f.eks. om Geitbåt og Slakterfaget, biografier, revytradisjon.

Samarbeid med Trøndelag Forskning og Utvikling, Høgskolen i Nord-Trøndelag og Nordlandsforskning om nasjonale ressurs- og kompetansesentra innen kultur og musikk; deres lokale forankring og legitimitet og rolle i regional utvikling.

Samordning med øvrig internt planverk:

Forskningsplana berører museets rullerte årsplaner, Innsamlingsplan (når forskning impliserer innsamling av nytt materiale), Kompetanseplan (etterutdanning), Formidlingsplan (forskning skal formidles og er samtidig en god basis for engasjert formidling) og merkantil sektor (gjøre eldre trykte kildekrifter elektronisk søkbare, digitalisere film og lydopptak).

Forskningskompetanse bør etterspørres ved nyansettelser.

Resultater av forskningsarbeidet

1. Forskningsresultater er ny kunnskap som skal formidles: forskningen har formidling som mål og formidlingen baseres på forskning. Økt samarbeid mellom ulike fagtradisjoner og geografiske enheter skal videreutvikle museet som regional utviklingsaktør og attraksjon.
2. Forskningen skal resultere i formidling og utstillinger, herunder månedlige kåserier/foredrag, helst i egen regi.
3. Produksjon av vitenskapelige og populærvitenskapelige artikler og bøker, herunder egen årbok
4. En størst mulig andel artikler skal publiseres i bøker og tidsskrifter med fagfelleevaluering.
5. Dokumentasjon og forskning skal gjøres tilgjengelig på internett.
6. Forskningen skal synliggjøres og skal synliggjøre SNMs kompetanse og rolle i samfunnet, og samtidig gi Nordmøringene identitet/røtter og kunnskap og gi andre lyst til å besøke oss.

Uten forskning kan ikke museene spille en rolle som samfunnsinstitusjoner. Formidlingen risikerer i så fall å stivne og vise bilder av fortid og samtid som snarere er basert på stereotype forestillinger og fordommer enn på vitenskapelig kunnskap.³

³ Forskningsplan for Norsk Folkemuseum 2006-2014, revidert 2011, s. 4

VEDLEGG: Definisjoner

Stiftelsen Nordmøre museum representerer stor faglig bredde. Det forventes at vi fyller rollen som aktuell og konstruktiv samfunnsaktør. Vi er en formidlingsarena i daglig kontakt med publikum. Museet har også store muligheter i sine samlinger av gjenstander, bygninger, bøker, arkiv og foto som kan gi grunnlag for ny kunnskap og spennende formidling.

Samfunnsendringer skjer i raskt tempo, noe som ofte er og oppfattes som en motsetning eller kontrast til museenes tradisjon. Det er viktig å ha kunnskap om og forståelse av de endringer samfunnet stadig gjennomgår. Sammenhengen mellom fortid og nåtid bør styrkes gjennom faglig revitalisering av samlingene. En slik revitalisering vil styrke relasjonen fortid – nåtid, og på den måten gjøre museet meningsbærende. Samtidsforskning forsøker på bred, tverrfaglig basis å stille nye spørsmål og ta i bruk nye metoder både for innsamling, forskning og formidling. Forskning skal ikke være en tjeneste vi kjøper eksternt; vi ønsker å bygge opp kompetansen internt.

Forskning og kunnskapsutvikling er en av museets sentrale oppgaver på linje med innsamling, bevaring, dokumentasjon og formidling. Forskning og kunnskapsutvikling er en forutsetning for å kunne drive og videreutvikle de museale oppgavene. I tillegg forutsetter omstillingen som museene har vært gjennom og de økte krav til kulturinstitusjonenes oppgaver i samfunnet, mer faglig kompetanse hos de ansatte. Ved å legge bedre til rette for tilgang til museenes samlinger og anlegg, legger man samtidig til rette for kunnskapsproduksjon i museene og for eksterne forskere.

Forskning er en aktiv, grundig og systematisk granskning for å finne ny viten og øke kunnskapen. Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD) definerer forskning slik: Forskning og utviklingsarbeid (FoU) er skapende arbeid på systematisk grunnlag med henblikk på å øke den vitenskapelige og tekniske viten, herunder viten vedrørende mennesker, kultur og samfunn - samt utnyttelse av den eksisterende viten til å anviser nye praktiske anvendelser.

Målet med forskningsprosessen er å utvikle ny kunnskap som i sin tur kan anta ulike former: Utforskende forskning, som formulerer nye problem; Konstruktiv forskning, som utvikler løsninger på et problem eller Empirisk forskning, som tester en løsning gjennom empiriske bevis. Aktuelle forskningsmetoder er: saksstudier («case study»), planmessig og bearbeidet innsamling/kartlegging/klassifisering, erfaring og intervjuer. Rapportering/dokumentasjon kan gjøres som tekst, fortelling eller fotopresentasjon. Vanligvis presenteres resultatene ved omvisning.

Handlingsbåren kunnskap er de erfaringer og den kunnskap som i form av håndlag, handlingsmønster og oppfating går i arv fra en generasjon til en annen i et kunnskapsbærende handlingsfellesskap. Ved overføring av handlingsbåren kunnskap er den grunnleggende læreformen herming kombinert med utprøving og personlig erfaring. I dette arbeidet er dokumentasjon og forskning kombinert med praktisk erfaring viktig. Det oppfordres til at man utformer prosjekter der flere forskere og ulike miljøer arbeider sammen.

Tradisjonsbæreren (den som bærer kunnskapen i seg) er den viktigste. Den nye fagpersonen (som skal lære seg det som tradisjonsbæreren kan) er vårt viktigste dokumentasjonsmedium. Han skal føre kunnskapen videre. I tillegg er det med en **dokumentator** som dokumenterer arbeidsprosessene fra a til å og ved hjelp av tekst, tegning, foto og video m.m. Dokumentatoren skal være 'flue på veggen' og dokumentere (filme, fotografere og skrive) alt som skjer, uten å bryte inn i den læringsprosessen som

foregår mellom tradisjonsbærer og fagperson. Dokumentatoren må selv kunne arbeidsprosessene godt for å kunne lage en fullgod dokumentasjon etter Norsk Handverksutviklings metodikk. I dokumentasjonsarbeidet er det prosessuelle styrende for det som blir dokumentert.⁴

Immateriell kulturarv er et begrep knyttet til aktivt vern av immateriell kultur, og er et tema som for alvor ble satt på den politiske dagsorden med Unesco-konvensjonen av 17. oktober 2003. Den immaterielle kulturen har av sin egenart fortonet seg som usynlig versus den materielle, men ble gjennom Unesco gjort til et spesielt hovedsatsningsområde. I globalt perspektiv er immateriell kulturarv ikke bare viet oppmerksomhet, men også atskillige bekymringer mht. til alle muntlige kulturtradisjoner og kulturelle kunnskaper som daglig forsvinner fra det menneskelige repertoar. Konvensjonen skal legge grunnlaget for en mer målrettet og systematisk innsats for å dokumentere, bevare og fremme immaterielle kulturuttrykk som muntlige fortellergenre, ritualer og skikker, dans, musikk, kunnskaper om tradisjonelt håndverk, osv., både nasjonalt, i forbindelse med kulturmøter, dvs. gjennom satsingsfeltet mangfoldige minner, og gjennom internasjonale prosjekter rettet mot utviklingsland. Unesco-konvensjonen om vern av den immaterielle kulturarven ble i Norge ratifisert gjennom vedtak i Stortinget, 17. januar 2007 [St.prp. nr. 73 (2005-2006)].

Fagfellevurdering (etter engelsk peer review) er en metode for å kvalitetssikre publikasjoner eller rapporter. Metoden brukes mest i vitenskapelig publisering. I økende grad benyttes fagfellevurdering også for søknader om forskningsmidler, rapporter og lignende. Fagfellevurdering er ikke den eneste formen for kvalitetskontroll. Den kommer vanligvis i tillegg til forlagenes (eller oppdragsgivernes) interne kvalitetskontroll. Men mens den sistnevnte tar sikte på administrative (f.eks. opphavsrettslige, lovmessige, markedsføringsmessige) spørsmål, er formålet med fagfellevurdering å vurdere og heve det vitenskapelige nivået på publikasjonen.

Fagfellevurdering gjennomføres ved at manuskriptet blir sendt til vanligvis minst to forskere som jobber i samme fagfelt, og som skal vurdere manuskriptet. Disse fagfellene skriver så tilbake til utgiveren, påpeker eventuelle feil og svakheter og kommer med en anbefaling om manuskriptet skal trykkes eller ikke. Forfatteren får så enten avslag, beskjed om å rette opp feil og forbedre manuskriptet, eller manuskriptet blir antatt. Fagfellene som har vurdert manuskriptet, forblir vanligvis anonyme overfor forfatteren (dvs. med mindre fagfellene selv eksplisitt gir avkall på anonymiteten sin). Fagfellevurdering er en viktig kvalitetssikrende faktor i den vitenskapelige publiseringen. Metodens styrke ligger i at fagpersoner er mest kompetente til å avgjøre betydningen og verdien av et manuskript eller å oppdage opplagte metodiske eller logiske feil. Denne kompetansen er ofte fraværende i selve forlaget eller hos oppdragsgiveren. (Wikipedias definisjon)

⁴ «Vidareføring av handlingsboren kunnskap». Artikkel av Atle Ove Martinussen, spesialrådgjevar Norsk handverksutvikling, på Maihaugens hjemmeside. Også presentert på seminar for Nordmøre museums ansatte 3. september 2009.